

DOI: <https://doi.org/10.32347/2077-3455.2024.70.55-64>

УДК 726.01

Горбик Олена Олександрівна,

кандидат архітектури,

доцент кафедри основ архітектури і архітектурного проектування,

Київський національний університет будівництва і архітектури

gorbyk.oo@knuba.edu.ua

<https://orcid.org/0000-0002-2321-4090>

ДІАЛОГ ФОРМ ЄВРОПЕЙСЬКОГО СТИЛЮ І НАРОДНИХ ТРАДИЦІЙ В УКРАЇНСЬКІЙ САКРАЛЬНІЙ АРХІТЕКТУРІ БАРОКО

Анотація: в статті розглянута історія дослідження феномену українського бароко. Зауважено на діалогічності форм архітектури окремих стильових напрямків та течій українського бароко з традицією народної національної архітектури та традицією монументальної архітектури Києворуського часу. Підсумовано дефініції українського бароко за формальними, змістовними та образними критеріями.

Ключові слова: архітектура українського бароко; католицьке бароко України; народна українська архітектура; архітектура Київської Русі; стиль європейського бароко.

Постановка проблеми. Світова історія є суцільним перехідним періодом, де час перетікає і кожна мить містить в собі минуле і майбутнє. Так само, як географічний простір стильових ареалів має прозорість у прикордонні, і тамтешні твори мистецтва є переплетінням впливів, традицій, килимом з барвистих променів різномістовних форм. Кожен з таких променів має свій центр формування і поле розповсюдження. Досвід світової архітектури, зокрема, пам'яток елліністичної Бактрії, індійського Чітторгарха, соборів Севільї, мечетей Каїра, йорданських замків Омейядів, тощо, ставить перед науковцем-архітектурознавцем питання про те, де ж проходять кордони стилю. Це питання є актуальне для архітектурної науки в її пізнанні історії архітектури України, сформованої в синтезі впливів та традицій. Наближення до наукового висвітлення питання про діалогічність як визначальну рису історичної архітектури України формує мету даного дослідження та публікації його результатів, відповідно визначає наукову проблему, предмет та об'єкт, мету та завдання дослідження, що мають призвести до певного результату і висновків.

Науковою проблемою теорії мистецтвознавства є пошук розуміння принципів генези стилю, відтак, **актуальним питанням** - чи існують, як формуються і де проходять кордони стилів, наскільки такі кордони є сталими чи дифузними. **Об'єктом** даного дослідження є стильові кордони у часі і просторі,

діалог новацій і традицій, а **предметом** – історичний матеріал архітектури бароко України. **Мета** дослідження полягає у визначенні стильової ідентичності і ступеню оригінальності українського бароко щодо європейського стилю. **Завданням** дослідження та, відповідно, очікуваними результатами є через аналіз композиційної об'ємно-просторової форми, стильових деталей та художнього змісту найвидатніших творів української архітектури 17-18 сторіч виявити якими стильовими рисами збагатилась і в застосуванні яких творчих прийомів європізувалась стилістика сакральної архітектури православного храмобудування України

Огляд **тематичних досліджень і наукових публікацій** виявляє, що в опрацюванні теми стилістики архітектури українського бароко має місце певна етапність і наукові розвідки можна групувати за плеядами вчених. Замальовки та дослідження українських архітектурних пам'яток-старожитностей започаткували плеяди поціновувачів історії і вчені т.зв. археологічних комісій, історикознавчих гуртків середини ХІХ ст., наслідком чого можна вважати і експедиції та фіксації замальовками українських барокових пам'яток Т.Г. Шевченко. З Шевченкових часів в Петербурзі в академічних художніх і архітектурних колах існувало національне українське земляцтво, а студентство Петербурзької художньої академії та Інституту цивільних інженерів долучалось до архітектурознавчих експедицій, матеріали оприлюднювались на виставках української архітектури, конкурсах з тематики українського стилю в архітектури. Самобутність української архітектури бароко і його характерні стильові риси відмічали дослідження наукового товариства Києва (Київське товариство охорони пам'яток старовини та мистецтва початку ХХ ст.), зокрема засновників української школи мистецтвознавства Г. Павлуцького, Г. Лукомського, Ф. Ернста [1, 2, 3], в 20-70-х роках постали публікації С. Таранушенко [4]. Як наслідок зацікавлення темою українського національного стилю і вказаних публікацій в практиці архітектури в 10-20-х роках постало явище українського необароко та Українського архітектурного модерну (в якому інтерпретувались і елементи української архітектури доби бароко), найпалкішими і найталановитішими проектантами якого стали архітектори Д. Дяченко та В. Кричевський відповідно. Група викладачів архітектурних вузів в Харкові і Києві трималась ідей дослідження і творчого переосмислення спадку українського бароко, але трагедія зрепресованого і розстріляного українського відродження (плеяди патріотичних науковців та митців), голодомору, виселення і війни перервали процес дослідження і пізнання.

Дослідження українських архітектурознавців в 30-х-40-х роках були зосереджені на спадку Києворуської доби (І. Моргилевський, С. Гіляров, згодом

їх учень Ю. Асеєв), що було більш безпечним з огляду на смертельну небезпеку для науковців виявляти зацікавлення українським національним стилем, зокрема бароко. Можливість проводити наукові розвідки і здійснювати публікації з теми українського бароко склалась в кінці 50-х років під протекторатом архітектора і академіка В. Заболотного (видання Нарисів історії архітектури Української РСР). В цьому виданні авторами розділів з тем української барокової архітектури виступали такі дослідники як, П. Юрченко [5], Г. Логвин [6]. Дослідницька робота продовжилась в 60-х виданням академічної серії Історії українського мистецтва [7]. Наступна криза і закриття Української академії архітектури, зосередженість науковців на питаннях прикладної архітектурної науки та певне ігнорування досліджень української національної архітектури, зокрема стилю бароко, мала місце протягом 70-80-х років попри наявність багатьох науково-дослідних інститутів в галузі теорії та практики архітектури. Виключеннями є наукова творчість корифеїв українського архітектурознавства Г. Логвина та Ю. Асеєва. До замовчуваного покоління вчених-дослідників національного стилю, народної української архітектури, українського бароко та українського модерну належить ряд вчених 60-80-х рр., чії праці були опубліковані в 90-х роках. До цієї плеяди науковців належать. Зокрема, В. Чепелик [8], А. Макаров [9], В. Вечерський [10], В. Завада, Б. Колосок, О. Годованюк, О. Пламеницька. Наступна генерація науковців, які присв'ятили дисертаційні дослідження тематиці українського бароко та народної архітектури барокового часу стали учениці В. Чепелика О. Горбик [11-13] та Ю. Івашко [14]. До академічних видань з історії Української архітектури 2000-х років належить кілька серій [15, 16]. Останні десятиріччя на ниві дослідження української дерев'яної народної архітектури, її генези і стилістики працює Г. Шевцова [17-19], Я. Тарас.

Важливо зазначити, що вся розглянута півтора сторічна наукова робота з дослідження теми українського бароко є майже виключно україномовна і невідома в науковому англomовному світі, що є катастрофічно загрозливим в умовах воєнної експансії Росії проти Української держави, народу, історії та культури. Нагальною потребою є переклад мовами інтернаціонального наукового спілкування основних монографій та наукових публікацій вищезгаданих дослідників українського бароко, доєднання їх наукових творів до зібрань світових електронних каталогів та бібліотек, наполеглива пропаганда в науковому світовому співтоваристві ідей унікальності, оригінальності, загальнолюдської культурної цінності спадку архітектури українського бароко. Як резюме огляду тематичних досліджень і наукових публікацій з теми архітектури українського бароко, слід зазначити, що наразі попри велику історію досліджень, де відзначені його характерні стильові форми, прослідковано

дефініцію напрямків та етапів становлення, зхарактеризовано образність, почасти дано трактування форм архітектури з огляду їх історичної та культурологічної змістовності, помітний дефіцит узагальнюючого висновку щодо ролі і місця української школи архітектури бароко в сім'ї регіональних шкіл Європи і, окрім того, відсутнє злагоджене синтезуюче дослідження української архітектури доби бароко, в якому знайшлись би узгодження і стилістичне визначення не окремих течій (таких, як католицьке бароко, народна архітектура козацького бароко, мазепинського бароко, тощо), була б зазначена не лише констатація відмінностей між періодами розвитку стилю, але й показана загальна логіка розвитку архітектури, її трансформації як єдиний діалогічний і синкретичний процес стилестановлення монументальної архітектури. Тому, **наукова новизна** дослідження та даної публікації полягає в уточненні і доповненні фундаментального визначення цілісності змістів і форм сакральної архітектури Українського бароко, а очікуваними **результатами дослідження** стануть авторські доповнення наукової картини стилеутворення архітектури Українського бароко, культурної діалогічності стильових історичних форм архітектури Європи та введення в науковий контекст європейського мистецтвознавства низки матеріалів з історії української архітектури. **Обґрунтуванням** наукових результатів є науковий досвід, набутий автором після тематичного дисертаційного дослідження 2003 р., зокрема вивчення за натурними спостереженнями та науковими джерелами предмету дослідження та згадуваних в дослідженні пам'яток світової архітектури. Методика дослідження базується на принципах феноменологічного та іконологічного **методів** наукового архітектурознавства, натурному обстеженні та роботі з пам'яткознавчими та аналітичними джерелами історичної науки, історії архітектури, культурології. **Особистий вклад автора** в дослідження – генерування та аргументація ідей щодо діалогічності змістів і форм архітектури Українського бароко як діалогу форм європейського стилю, києвроускої монументальної елітарної архітектури і автохтонних народних традицій. **Методи обговорення** результатів наукового дослідження представлені в дискусіях професійних конференцій, авторських наукових публікацій, оприлюдненні відеозапису тематичної англомовної наукової доповіді 2023 року автора на онлайн-практикумі міжнародній конференції Бібліотеки Герціана (Bibliotheca Hertziana) та Інституту історії мистецтв Макса Планка, Рим (Max Planck Institute for Art History, Rome) на платформі YouTube, а шлях **подальшого дослідження**, зможе уточнити відповіді на поставлені в дослідженні питання, посилити їх аргументацію.

Основна частина. Архітектура України 17-18 сторіч є різноманітною і діалогічною. І ця діалогічність закладена в самій історії України. Від часу

формування найдавніших праслав'янських поселень, з часу появи античних Римських та Візантійських міст поруч яких в середньовіччя формується Київська Руська держава такий діалог є актуальним. Згодом на Україну розповсюджується політичний і культурний вплив Литви та Польщі, Золотої Орди та османської Туреччини. В 17-18 ст. в Україні формується національна держава, яка бореться за незалежність і утверджує власну культуру і архітектуру. Відтак вступає в діалог традицій та стилів архітектури. Київ від заснування займав позицію центру на вертикалі водного шляху і горизонталі суходільного шляху між континентальними центрами Середземномор'я, Європи і Азії. В добу середньовіччя стильові принципи монументальної архітектури Київ отримав найперше з Візантії і зформував свою архітектурну традицію передаючи її до інших регіонів Русі. Відтоді історія архітектури України зосереджена на діалозі народної дерев'яної архітектури і професійної монументальної архітектури. Україна мала постійні інтервенції стилів і паралельно розвивала власну архітектурну традицію [17]. Стильова інтервенція Візантії призвела до становлення Києворуської школи архітектури. Яка в світовому контексті є помітно самобутньою і прогресивною. Стильові інтервенції європейської романіки, готики і Ренесансу були локальними.

Українська народна архітектура має корені в трипільській і давньослов'янській традиції три-частинного житла з якого в 17-18 сторіччях формується три-частинний храм. Форми храму збагачуються і ускладнюються, розпланування має як лінійні, так і хресто-подібні форми, але єдину логіку конструкцій і композицій. В українській народній архітектурі 17-18 сторіч формуються унікальні конструкції, вона є вишуканою і гармонійною. В регіональних школах в різних формах інтерпретуються єдині принципи, в яких помітно відлуння ідей сакральної архітектури Київської Русі. Також архітектура Київської Русі отримує ремінісценції в архітектурі українського православного бароко, форми якого одночасно є збагаченими через запозичення деталей з католицької архітектури. Ми отримуємо класичний діалектичний синтез, де теза місцевих традицій (стародавніх Києво-Руських та сучасних народних) отримує антитезис взірців європейського бароко, яке будують католики в Україні. Їх синтезом є явище Українського бароко.

Католицька архітектура України є еталонним взірцем європейського стилю. Найперше її провозвіщають, як і в решті Європи, єзуїти. Католицькі барокові храми в Україні це базиліки та купольні базиліки з глибинним розвитком внутрішнього простору і характерним акцентним фасадом. З класичною бароковою ордерною системою. Структура та деталі такої архітектури слідує взірцям Італійського, Німецького, Чеського бароко. Авторами храмів є італійці, німці, голандці, поляки, які живуть і працюють в Польщі, Україні, Росії.

Архітектура католицького бароко в Україні це храми єзуїтів (17 ст. твори Б. Моллі, Дж. Бріано; 18 ст. П. Гіжицького), у 18 ст. авторська архітектура П. Фонтана, Б. Меретина, архітектора Г. Гофмана, Ян де Вітте, А. Мошинського.

В той же час очільники українського козацтва, очільники війська Запоророжського та Лівобережжя – гетьмани стають меценатами будівництва храмів, в яких відбувається, запозичення, спрощення та адаптація форм європейського католицького бароко. Разом з тим в таких храмах домінує структура, конструктивні та композиційні рішення, характерні для народних дерев'яних храмів. Аристократичне (гетьманське) православне бароко України 17-18 ст. персоналістично пов'язане з меценатством гетьманів П. Сагайдачного, Б. Хмельницького, Д. Многогрішного, І. Самойловича, І. Мазепи, І. Скоропадського, Д. Апостола, П. Калнишевського, меценатством Київського митрополіта Р. Заборовського. Учнем Шеделя, архітектором в чийх творах відбувався синтез традицій національного православного бароко України з європейськими стильовими формами був архітектор І. Григорович-Барський.

Поєднання стилю католицького бароко та традиційних народних форм відбувається на рівні орнаментики, запозичення ордерних елементів, форм та обрамлення проїомів, вирішення фронтонів, тощо. Спроби такого поєднання мають місце і в кінці 18 сторіччя в практиці київських архітекторів. Архітектура православного рококо в Україні (18 ст., Російська імперія) представлена творами архітектора Б. Растреллі, І. Мічуріна, Й.-Г. Шеделя.

Монументальні цегляні храми, які спонсорують очільники козаків - це так зване «українське козацьке бароко». Ці храми слідує логіці розвитку лінійного та хресто-подібного плану, три-баштової та 5-баштової композиції. Їх просторове вирішення вертикальне, ярусне. Такі храми є центричними, а не глибинними, вони мають об'ємне, а не одно-фасадне рішення, як в католицьких базиліках. Подібні принципи є в народних дерев'яних храмах України 17-18 ст. Такі монументальні цегляні храми козацького бароко будуються в усіх областях лівобережної та частині правобережної України.

Висновки. Оскільки стиль архітектури є наслідком стилю життя і стилю мислення в українській архітектурі бароко 17-18 ст. присутні певні різночитання за формою, змістом і образністю. Це є наслідком відмінностей світогляду та стилю життя творців такої архітектури. Католицька барокова архітектура є еталоном стильових форм та образності, одночасно вміщуючи колоніальний зміст. Українська народна архітектура 17-18 ст. має оригінальні та інноваційні форми, які втілюють зміст демократичної суспільної організації і образ такої архітектури можна умовно порівняти з ренесансним в сенсі гуманізму, ясності, простоти, архітектоніки. Українська цегляна барокова козацька та гетьманська архітектура має синкретичні форми із змістом національного ренесансу та

культурного відродження і образно є складним явищем, що втілює прозорість стильових кордонів в архітектурі.

Список джерел

1. Павлуцький Г. Барокко України // Грабарь И. История русского искусства: Архитектура. Т.2. – М., 1910. – С. 337-416. // Павлуцький Г. Дерев'яні та муровані храми України. – Харків: Видавець О. Савчук, 2017. – 214 с.
2. Лукомський Г. К. Українське бароко. *Аполлон*. – 1911. - №2. – С. 5-13.
3. Ернст Ф. Українське мистецтво XVII–XVIII віків. – Київ, 1919. – 32 с.
4. Таранушенко С. Дерев'яна монументальна архітектура Лівобережної України. – Харків : Видавець О. Савчук, 2017 (репринт 1976 р.) – 896 с.
5. Юрченко П. Архітектура України після возз'єднання з Росією (XVII- 70-ті роки XVIII ст.). – Нариси історії архітектури Української РСР / під ред. В. Заболотного. – Київ, 1957. – стор. 104-149.
6. Логвин Г. Стильові особливості архітектури й монументально-декоративного мистецтва українського бароко. *Архітектурна спадщина України*. Київ : Українознавство, 1997. Вип. 4. С. 51–59.
7. Історія українського мистецтва : у 6-х томах / Голов. ред. М. П. Бажан. – Т. 3 Мистецтво другої половини XVII – XVIII століття / П. Г. Юрченко (відпов. ред). Київ : Академія наук УРСР – 1968. – 439 с.
8. Чепелик В.В. Бесіди про українську архітектуру / за заг. ред. А.О. Пучкова. – Київ : Фенікс, 2013. – 224 с.
9. Макаров А. Світло українського бароко. – Київ : Мистецтво, 1994. – 288 с.
10. Вечерський В.В. Бароко українське, козацьке і мазепинське: термінологічні дефініції і сутність явища. *Сіверщина в історії України: Зб. наук. пр.* К.: Глухів, 2021. Вип. 14. С. 7-11.
11. Горбик О.О. Стильові риси архітектури провінційного католицького барокового храму (на прикладі костьолів Київщини і Волині): Дис. на соиск...канд. архит. 18.00.01. – Київ: КНУБА, 2003. – 20 с.
12. Горбик О.О. Дуалізм українського бароко: православне національне українське бароко та європейсько-католицьке колоніальне бароко на території України. *Українська академія мистецтва: збірник наукових праць*. Київ: НАОМА, 2003. Вип. 10. С. 204-215.
13. Горбик О.О. Контекстуальність історичної архітектури Києва щодо світового стилетворчого процесу: периферійні інтерпритації середньовічних та новочасових стилів. *Сучасні проблеми архітектури і містобудування*. Київ : КНУБА, 2016. Вип. 46. С. 404-408.

14. Івашко Ю.В., Чобітько О.М. Аналіз планувальної структури церков бароко кийівської, чернігівської, полтавської, слобожанської шкіл. *Сучасні проблеми архітектури та містобудування*. Київ : КНУБА, 2016. Вип. 42, С. 280-288.

15. Історія Української архітектури / Ю.С. Асєєв, В.В. Вечерський, О.М. Годованюк та ін.; за ред. В.І. Тимофієнка. – Київ: Техніка, 2003. – 472 с.

16. Історія українського мистецтва : у 5 томах / голов. ред. Г. Скрипник. – Т. 3 : Мистецтво другої половини XVI-XVIII століття / ред. Д. Степовик. – Київ : ІМФЕ ім. М. Т. Рильського НАН України, 2011. – 1087 с.

17. Shevtsova, G., Gorbyk, O. and others. The architecture of the Cathedral of Saint Sophia in Kyiv: uniqueness and universality in historical cultural spaces. *IOP Conference Series: Materials Science and Engineering*. 2020. doi:10.1088/1757-899X/960/2/022105

18. Shevtsova, G., Linda, S., Cherkes, B. Ukrainian Masonry and Wooden Provincial Churches from between the Fifteenth and Seventeenth Centuries: The Path to Ukrainian Baroque | *Ukrainiske prowincjonalne cerkwie murowano-drewniane z okresu od XV do XVII wieku. Szlak do baroku ukraińskiego. Wiadomosci Konserwatorskie*, 2023, 2023(76), pp. 141–152.

19. Шевцова Г. Генеза української дерев'яної церкви: світовий контекст і унікальність. – Харків: видавець Олександр Савчук, 2019. – 276 с.

References

1. Pavlutsky G. (1910). *Barokko Ukrainy. Dereviani ta murovani khramy Ukrainy*. [Baroque of Ukraine. Wooden and brick churches of Ukraine]. s. 337-416. Reprinted with preface and notes by O. Savchuk (2017). 214 s. (in Russian) .

2. Lukomsky G. (1911). *Ukrainske baroko*. [Ukrainian Baroque]. *Apollon*, (№2). P-p. 5–13. (in Russian).

3. Ernst F. (1919). *Ukrainske mystetstvo XVII–XVIII vikiv*. [Ukrainian art of the XVII–XVIII centuries]. Kyiv . 32 s. (in Ukrainian).

4. Taranushenko S. (1976, 2017) *Dereviana monumentalna arkhitektura Livoberezhnoi Ukrainy*. [Wooden monumental architecture of the Left Bank of Ukraine]. Kharkiv : Vydavets O. Savchuk, (repynt 1976 r.) 896 s. (in Ukrainian).

5. Yurchenko P. (1957). *Arkhitektura Ukrainy pislia vozziednannia z Rosiieiu*, in: *Narysy istorii arkhitektury Ukrainskoi RSR*. [Architecture of Ukraine after reunification with Russia. Essays on the history of architecture of the Ukrainian SSR]. pid red. V. Zabolotnoho. – Kyiv, 1957. 104-149 s. (in Ukrainian).

6. Logvyn G. (1997). *Stylovi osoblyvosti arkhitektury y monumentalno-dekoratyvnoho mystetstva ukrainskoho baroko*. [Stylistic features of Ukrainian Baroque architecture and monumental and decorative art]. *Architectural heritage of Ukraine*, Kyiv : *Ukrainoznavstvo*. Vyp. 4. S. 51–59. (in Ukrainian).

7. Istoriiia ukrainskoho mystetstva : u 6-kh tomakh [History of Ukrainian art: in 6 volumes]. (1968). Holov. red. M. P. Bazhan. – T. 3 Mystetstvo druhoi polovyny XVII – XVIII stolittia / P. H. Yurchenko (vidpov. red). Kyiv : Akademiia nauk URSSR. 439 s. (in Ukrainian).
8. Chepelyk V. (2013). Besidy pro ukrainsku arkhitekturu [Conversations about Ukrainian architecture], za zah. red. A.O. Puchkova. – Kyiv : Feniks, 224 s. (in Ukrainian).
9. Makarov A. (1994). Svitlo ukrainskoho baroko. [Light of the Ukrainian Baroque]. Kyiv : Mystetstvo. 288 s (in Ukrainian).
10. Vechersky V. (2021). Baroko ukrainske, kozatske i mazepynske: terminolohichni defynitsii i sutnist yavlyshcha. [Ukrainian, Cossack and Mazepyn baroque: terminological definitions and the essence of the phenomenon]. Severshchyna in the history of Ukraine. (№14), 7-11. (in Ukrainian).
11. Gorbyk O. (2003). Stylovi rysy arkhitektury provintsiiinoho katolytskoho barokovoho khramu (na prykladi kostoliv Kyivshchyny i Volyni). [Stylistic features of the architecture of the provincial Catholic baroque church (on the example of the churches of Kyiv region and Volyn)]. Dys. na soysk...kand. arkhyt. 18.00.01. – Kyiv: KNUBA. 20 s. (in Ukrainian).
12. Gorbyk O. (2003). Dualizm ukrainskoho baroko: pravoslavne natsionalne ukrainske baroko ta yevropeisko-katolytske kolonialne baroko na terytorii Ukrainy. [Dualism of Ukrainian baroque: Orthodox national Ukrainian baroque and European-Catholic colonial baroque on the territory of Ukraine]. Ukrainian Academy of Arts. Kyiv: NAOMA №10. 204-215 s. (in Ukrainian).
13. Gorbyk O. (2016). Kontekstualnist istorychnoi arkhitektury Kyieva shchodo svitovoho styletvorchoho protsesu: peryferiini interpyrtyatsii serednovichnykh ta novochasovykh styliv. [Contextuality of Kyiv's historical architecture regarding global style formation: peripheral interpretations of medieval and modern styles]. Contemporary problems of architecture and city panning, *Suchasni problemy arkhitektury i mistobuduvannia*. Kyiv : KNUBA. Vyp. 46. S. 404-408. (in Ukrainian).
14. Ivashko Yu., Chobitko O. (2016). Analiz planuvalnoi struktury tserkov baroko kyivskoi, chernihivskoi, slobozhanskoi shkil. [Analysis of the planning structure of the baroque churches of Kyiv, Chernihiv, Poltava, Slobojan schools]. Modern problems of architecture and urban planning. *Suchasni problemy arkhitektury i mistobuduvannia*. Kyiv : KNUBA. Vyp. № 42, S. 280-288. (in Ukrainian).
15. Istoriiia Ukrainskoi arkhitektury. (2003). [History of Ukrainian architecture]. Yu.S. Asieiev, V.V. Vecherskyi, O.M. Hodovaniuk ta in.; za red. V.I. Tymofiiienka. – Kyiv: Tekhnika 472 s. (in Ukrainian).
16. Istoriiia ukrainskoho mystetstva. T. 3 : Mystetstvo druhoi polovyny XVI-XVIII stolittia (2011). [History of Ukrainian art. Volume. 3: Art of the second half of the XVI-XVIII centuries]. red. D. Stepovyk. – Kyiv : IMFE im. M. T. Rylskoho NAN Ukrainy, 1087 s. (in Ukrainian).
17. Shevtsova G., Gorbyk O. and others. (2020). The architecture of the Cathedral of Saint Sophia in Kyiv: uniqueness and universality in historical cultural spaces. IOP Conference Series: Materials Science and Engineering. doi:10.1088/1757-899X/960/2/022105

18. Shevtsova G., Linda S., Cherkes B. (2023). Ukraińskie prowincjonalne cerkwie murowano-drewniane z okresu od XV do XVII wieku. Szlak do baroku ukraińskiego [Ukrainian Masonry and Wooden Provincial Churches from between the Fifteenth and Seventeenth Centuries: The Path to Ukrainian Baroque]. *Wiadomosci Konserwatorskie*, (76), 141–152 (in English, in Polish).

19. Shevtsova G. (2019). Genesis of the Ukrainian wooden church: world context and uniqueness [Genesis of Ukrainian wooden church: world context and originality]. Kharkiv: vydavets Oleksandr Savchuk, 276 s. (in Ukrainian).

Annotation

Olena Gorbyk. Doctor of Philosophy, professor Chair of Architectural Basis and Design, Kyiv National University of Construction and Architecture.

Dialogue of forms of European style and folk traditions baroque in Ukrainian sacred architecture

The article deals with the history of the study of the Ukrainian Baroque phenomenon. The dialogicity of the architectural forms of individual stylistic directions and currents of the Ukrainian Baroque with the tradition of folk national architecture and the tradition of monumental architecture of the Kyiv period is noted. The personalities of architects and patrons involved in the formation of Ukrainian Baroque architecture are noted. As a result of the study, the definitions of Ukrainian baroque were summarized according to formal, meaningful and figurative criteria. The history of Ukrainian architecture is focused on the dialogue between folk wooden architecture and professional monumental architecture. Ukraine had constant interventions of styles and simultaneously developed its own architectural tradition. The style of architecture is a consequence of the style of life and the style of thinking, we see in the Ukrainian baroque architecture of the 17th and 18th centuries certain variations in form, content and imagery. This is a consequence of the differences in worldview and lifestyle of the creators of such architecture. Catholic Baroque architecture is a standard of stylistic forms and imagery, simultaneously containing a colonial content. At the same time, Ukrainian folk architecture of the 17th and 18th centuries has original and innovative forms that embody the content of democratic social organization, and the image of such architecture can be conventionally compared with the Renaissance in the sense of humanism, clarity, simplicity, and architecture. Ukrainian brick Baroque Cossack and Hetman architecture has synergetic forms with the content of the national renaissance and cultural revival and figuratively is a complex multi-vector phenomenon that embodies the transparency of stylistic boundaries in architecture.

Keywords: Ukrainian Baroque architecture; Catholic Baroque of Ukraine; folk Ukrainian architecture; architecture of Kyivan Rus; European Baroque style.